

Η πλατεία Κολωνακίου και πάλι στην επικαιρότητα

Δημήτρης Αντωνακάκης - 16/12/2021

Το 2004, όταν χτιζόταν η πλατεία Κολωνακίου, λίγες μέρες πριν την έναρξη των Ολυμπιακών αγώνων, η Σουζάνα Αντωνακάκη κι εγώ βρισκόμασταν καθημερινά εκεί, πολλές φορές και το βράδυ, καθώς τα συνεργεία δούλευαν όλο το εικοσιτετράωρο για να προλάβουν την έναρξη των αγώνων. Επιχειρούσαμε τότε να αποφευχθούν -όσο ήταν δυνατόν- τα λάθη που γίνονται συχνά στα έργα, όταν οι προθεσμίες συμπέζουνται και η παράδοση του έργου καθορίζεται από άσχετες με αυτό ανειλημμένες υποχρεώσεις, ανεξάρτητα αν -όπως στη περίπτωση μας- η κατασκευή του έργου έχει καθυστερήσει να αρχίσει για ανυπέβλητους γραφειοκρατικούς λόγους.

Η πλατεία Κολωνακίου, μετά από 17 χρόνια διαδοχικής εγκατάλειψης από τους υπεύθυνους για τη συντήρησή

της, ξανά στην επικαιρότητα. Τώρα, για αυτή τη νέα παρέμβαση, που τότε είχε απασχολήσει θετικά και αρνητικά τους πολίτες και τον τύπο, ποιος αποφασίζει και διατάσσει;

Οι τότε έντονες σχετικά με τη διαχείριση του Δημόσιου χώρου συζητήσεις, κράτησαν για λίγους μήνες, και μετά κατέληξαν όπως συνήθως στη σιωπή. Η πλατεία που αποτέλεσε αντικείμενο έντονων διαφωνιών πριν ακόμα τελειώσει, στη συνέχεια, καθώς σιγά σιγά αποσαφηνίστηκε η λογική της παρέμβασης, έγινε αποδεκτή και έπαψε να απασχολεί το ευρύτερο κοινό.

Στο μεταξύ, η πλατεία ταξίδευε: Ομάδες αρχιτεκτόνων φοιτητών από τα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια έρχονταν στην Αθήνα με τους δασκάλους τους, έχοντας στο πρόγραμμά τους την επίσκεψη στην πλατεία Κολωνακίου ως μια ενδιαφέρουσα εφαρμογή διαχείρισης του Δημόσιου χώρου στην πόλη.

Ως επιβεβαίωση αυτού του ενδιαφέροντος των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων για την πλατεία, ο εκδοτικός οίκος Callway Verlag -Lindau- Germany εξέδωσε το 2009 έναν ογκώδη τόμο 1024 σελίδων, όπου παρουσιάζει 1000 ενδιαφέροντα παραδείγματα διαμορφώσεων του Δημόσιου χώρου από όλο τον κόσμο. Ανάμεσα στα 1000 επιλεγέντα αυτά έργα περιλαμβάνεται και η πλατεία Κολωνακίου, ως δείγμα Landscape Architecture.

Δεν είναι η πρώτη φορά -και φοβάμαι ότι δεν θα είναι η τελευταία- που το ελληνικό δημόσιο αδιαφορεί για τα αρχιτεκτονικά έργα, έργα τέχνης, κτίρια ή υπαίθριες διαμορφώσεις, επιτρέποντας προσβλητικές αποφάσεις επεμβάσεων, αδιαφορώντας για το «ηθικό δικαίωμα των αρχιτεκτόνων» για το πνευματικό τους έργο, το οποίο δυστυχώς δεν το ασκούν, για ευνόητους λόγους, επιχειρώντας να επιβιώσουν στο απαράδεκτο γραφειοκρατικό κλίμα που όλοι γνωρίζουμε.

Αισθάνομαι ασφυξία ζώντας όλα αυτά τα 17 χρόνια τη διαδοχική καταστροφή αυτού του έργου που πολεμήθηκε άγρια όταν χτιζόταν, με ψευδή επιχειρήματα, και το οποίο σιγά σιγά κέρδισε την εκτίμηση του κοινού, διότι όχι μόνο δεν περιόρισε το πράσινο όπως τότε ισχυριζόνταν κάποιοι, αλλά το πολλαπλασίασε. Διότι όχι μόνο δεν εμπόδισε τους πολίτες να χρησιμοποιούν τον χώρο ως ευχάριστη στάση στις δύσβατες μετακινήσεις τους στην πόλη, αλλά αντίθετα, οργανώνοντας σωστά τις κινήσεις, πρόσφερε προφυλαγμένους, σκιασμένους χώρους για όλες τις ηλικίες, παρ' όλο ότι πολλές από τις προβλεφθείσες από τους αρχιτέκτονες ιδέες που εφαρμόστηκαν, αργότερα εγκαταλείφθηκαν και ακυρώθηκαν σιγά σιγά από τις υπηρεσίες του Δήμου, αφαιρώντας από την πλατεία όσα είχε εγκρίνει και υπερασπιστεί το ΥΧΟΠ, στο οποίο οφείλετο και η πρωτοβουλία ανάπλασης της και τότε εγκαταλελειμμένης πλατείας. Ας είναι...

Όλα αυτά δεν θα προκαλούσαν ίσως μόνο αρνητικές σκέψεις, αν οι νέοι επεμβαίνοντες στην πλατεία επιχειρούσαν, μέσα από έναν διάλογο με τους τότε δημιουργούς, να εκμεταλλευτούν την εμπειρία τους από την προηγούμενη διαμόρφωση, διορθώνοντας και βελτιώνοντας ίσως κάποιες αποδεδειγμένες ενδεχομένως αστοχίες, διασώζοντας όμως τα αναγνωρισμένα επιτυχή χαρακτηριστικά της μόλις πριν 17 χρόνια διαμόρφωσης αυτού του δημόσιου χώρου της πόλης, μιας πλατείας της οποίας το όνομα και μόνο -Πλατεία Φιλικής Εταιρείας- μας θυμίζει ότι εκείνη κατάφερε το ακατόρθωτο, βασισμένη στην εμπιστοσύνη μεταξύ των στελεχών της και στο όραμά της για ένα μελλοντικό ελληνικό κράτος, το οποίο θα χαρακτήριζε ο σεβασμός στους πολίτες του, δηλαδή στη Δημοκρατία.

Δυστυχώς όμως τίποτε απ' αυτά δεν έγινε στην περίπτωση της πλατείας. Έτσι, ένα πρωί οι περίοικοι άκουσαν τον θόρυβο από τα κομπρεσέρ να καταστρέφουν ένα έργο που, μετά από 17 χρόνια παρουσίας στον Δημόσιο χώρο, δεν είχε γίνει απλά αποδεκτό από εκείνους, αλλά είχε κερδίσει γενικά την εκτίμηση των πολιτών.

Και οι αρχιτέκτονες του έργου; Δεν ΕΠΡΕΠΕ να έχουν το δικαίωμα να ενημερωθούν, έστω και στοιχειωδώς, για μια τόσο ουσιαστική παρέμβαση στο έργο τους; Έστω με ένα σημείωμα, με ένα τηλεφώνημα;... Τίποτα!

Τι να πω εγώ τώρα όταν σκέφτομαι τον κόπο, τα ξενύχτια, τις προσβολές -έγγραφες και προφορικές- που υποστήκαμε τότε επιμένοντας να εφαρμοστούν κάποιες αρχές... Ας αρκεστούμε, όπως πάντα συμβαίνει, στα καλά λόγια και τους επαίνους εκείνων που εκτιμούμε. Αυτή παραμένει η μόνη ανταμοιβή γι' αυτή την κατάθεση ζωής, που την παίρνει ο άνεμος σαν θρόισμα.

Όμως... ΓΙΑΤΙ ποτέ δεν θέλουμε να βελτιώσουμε κάτι που κάποιοι άλλοι άρχισαν; ΓΙΑΤΙ πρέπει πάντα να ξεκινούμε από την αρχή, ωσάν να μην υπήρχε τίποτα πριν από τη δική μας παρέμβαση; ΓΙΑΤΙ άραγε η Δημόσια

Διοίκηση, όποια κι αν είναι, αγνοεί συστηματικά τους αρχιτέκτονες και το έργο τους, υποβαθμίζοντας τον ρόλο τους στη διαμόρφωση του όποιου σημερινού πολιτισμού μας;

ΓΙΑΤΙ πάντα έτσι να συμβαίνουν τα πράγματα;

Άραγε ακούει κανείς;

Του Δημήτρη Αντωνακάκη

7 - Νοεμβρίου - 2021

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών στην έντυπη έκδοση στις 18.11.2021